

О. П. Борушенко

Лобату Жозе-Бенту-Ренату-Монтейр

ЛОБАТУ Жозе-Бенту-Ренату-Монтейру (Lobato José Bento Renato Monteiro; 18. 04. 1882, м. Таубате, шт. Сан-Паулу, Бразилія – 04. 07. 1948, Сан-Паулу) – бразильський письменник, перекладач, критик, видавець, журналіст. Закін. юрид. факультет Університету Сан-Паулу (1904). Співзасн. видавництв «Companhia Editora Nacional», «Editora Brasiliense» (1920-і рр.). Писав португал. мовою. У першому зб. оповідань «Urupês» («Урупес», 1918) з великою худож. вірогідністю показав безрадiсне життя бразил. селянина. Л. – основоположник бразил. дит. літ-ри. Осн. частина твор. спадщини – 17 томів дит. книг, пов'язаних гол. героями і заг. місцем дії. У циклі творів для дітей «Sítio do Picapau Amarelo» («Орден Жовтого Дятла», 1921–47; укр. перекл. – К., 1984; екранізовано 1952, 1964, 1967, 1977, 2001) поєднав елементи реальності з казкою. Найвідоміший твір – «Peter Pan» («Пітер Пен», 1930). У чудовій худож. формі, з глибоким розумінням вікової психології створив для дітей своєрідну енциклопедію з різних галузей знань: «História do Mundo para as Crianças» («Історія світу для дітей», 1933), «Emília no País da Gramática» («Емілія в країні граматики», 1934), «Aritmética da Emília» («Арифметика Емілії»), «Geografia de Dona Benta» («Географія Дони Бенти»; обидві – 1935), «Dom Quixote das crianças» («Дон Кіхот для дітей», 1936), «Os doze trabalhos de Hércules» («Дванадцять подвигів Геракла», 1944, т. 1, 2). Для літ. казок Л. характерні нетрадиційність сюжетів, винахідливість у розробленні ситуацій, побут. і психол. деталей. Як блискучий казкар Л. чудово знав бразил. фольклор. Осн. частина зб. «Histórias de Tia Nastácia» («Казки тітоньки Настасії», 1937) – негритян. та індій. казки, трансформов. на бразил. ґрунті. Як прихильник держ. монополії на гірничовидобувну та нафт. промисловості активно боровся із засиллям амер. монополій у Бразилії (кн. «O escândalo do petróleo» – «Нафтовий скандал», 1936). У 1937 ув'язн. під час диктатури генерала

Варґаса. Прихильник самост. України, зокрема 1938 під час подій у Закарп. Україні виступав з обороною укр. справи. 1941 знову заарешт. за ліберал. погляди. Автор кн. «Prefácios e entrevistas» («Передмови та інтерв'ю», 1947), «Literatura do minarete» («Література Мінарет»), «Conferências, artigos e crônicas» («Конференції, статті та хроніки»), «Cartas escolhidas» («Вибрані листи»), «Críticas e outras notas» («Критика та інші примітки»; усі – 1948). Переклав та адаптував книги для дітей, зокрема казки братів Грімм і Г.-К. Андерсена, «Аліса в Країні чудес» та «Аліса в Задзеркаллі» Л. Керролла, «Робінзон Крузо» Д. Дефо. Деякі твори Л. українською мовою переклав В. Булат.

Рекомендована література

1. E. Cavaleiro. Monteiro Lobato – Vida e obra. São Paulo, 1955. 2 vols; E. Passiani. Na trilha do Jeca – Monteiro Lobato e a formação do campo literário no Brasil. Bauru, 2003;
2. M. Lajolo, J. L. Ceccantini. Monteiro Lobato livro a livro. São Paulo, 2009.

Бібліографічний опис:

Лобату Жозе-Бенту-Ренату-Монтейр / О. П. Борушенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55982>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).